

Burhanettin Duran

bduran@setav.org

YENİ YILDA SİYASET, EKONOMİ VE DIŞ POLİTİKA

2023 SEÇİMLERİNE GİDERKEN ERDOĞAN, DIŞ POLİTİKA, GÜVENLİK, İÇ SİYASET VE EKONOMİYİ BİRBİRİNİ ETKİLEYEN ALANLAR OLARAK BELİRLEMEDEKİ LİDERLİĞİNİ SÜRDÜRECEK. CHP BELEDİYELERİNE YÖNELTİĞİ ELEŞTİRİLERDEN ANLAŞILAN, ÖNÜMÜZDEKİ AYLARDA SİYASETEKİ TARTIŞMA KONULARINI DAHA FAZLA BELİRLEYEN TARAF OLACAK. ERDOĞAN EKONOMİDEKİ SON HAMLESİ İLE PANDEMİNİN TÜM DÜNYADA ÜRETTİĞİ SORUNLARIN TÜRKİYE'DEKİ ÇÖZÜM ADRESİNİN KENDİSİNİN OLDUĞUNU YENİDEN SEÇMEN NEZDİNDE PEKİŞTİRDİ.

Covid-19 mücadelesi ile geçen ve tam da rahatladık derken, dünyada yeniden kapanmaların başladığı bir yılı bitirdik. Türkiye, aşığı yapabilen dünyadaki sayılı ülkelerden biri olurken, bu süreçte, sağlık politikasıyla, hastaneleriyle önemli bir imtihanın altından da başarıyla kalktı. Salgının başında "İnşallah daha önce İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş sonrası yapılan hataları tekrarlamayacak, ülkemizin önüne gelen fırsatı değerlendirmeye çalışacağız." diyen iktidarın pandemi sonrasına yaptığı hazırlık, Yeni Ekonomi Modeli ile ortaya çıktı. Adayını dahi belirleyemeyen muhalefet ise son bir yılı, sürekli seçim isteyerek tüketti.

Yeni Ekonomi Modeli ve Hedefler

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 2023 seçimlerinin kaderini belirleyecek iddialı bir hamle yaparak yeni bir ekonomik modele geçti. Yüksek faizin ekonomiyi durgunluğa ve işsizliğe götüreceğini belirterek büyüme, ihracat ve yatırım odaklı

yaklaşımı benimsedi. Bu geçişin risklerinin farkında olan Erdoğan, 20 Aralık'ta açıkladığı yeni enstrümanlarla, yükselen kurları hızla kontrol altına aldı ve piyasadaki psikolojiyi değiştirdi.

Kur istikrarının olduğu bir zeminde Türk lirasının normal değerine yakın bir yerde olması, üretimi ve ihracatı özendirir. Fahiş fiyatlara ve stokçuluğa karşı önlemler alınırken enflasyonun yükselmesi konusu tüm dünyanın gündeminde.

Erdoğan, son hamlesi ile pandeminin tüm dünyada ürettiği sorunların Türkiye'deki çözüm adresinin kendisi olduğunu seçmen nezdinde yeniden pekiştirdi.

Erdoğan'ın yeni modele geçişinin arkasında, pandemi sonrasına hazırlığın ön planda olduğu görülüyor. 2022 sonunda giderek etkisini kaybetmesi beklenen salgının küresel etkilerini göz önünde bulundurarak, fırsatları değerlendirmek ve böylece yeni bir ekonomik sıçramayı gerçekleştirmek istiyor. Tedarik zincirlerinde yaşanan kırılmaları değerlendirerek, ülkemizin küresel ticaretteki payını

artırmak ve üretim-yatırım üssü haline getirmek niyetinde. Malum, Türkiye halen 125 milyar dolarlık üretimle dünyanın 16. büyük imalat sanayisi. Hedef ilk 10'a girmek.

Bu yıl sonu ihracatın 225 milyar doları aşması bekleniyor. İşte iktidarın "İhracat Eksenli Kalkınma: Dikey Büyüme" formülü, büyümeyi yüksek tutarken, cari açığı iyice azaltmayı hatta cari fazlaya çevirmeyi hedefliyor.

Erdoğan'ın Hamlesi ve Muhalefetin Açmazları

Muhalefet bütün oyun planını kendi projeleri üzerinden değil AK Parti'nin olası bir başarısızlığı üzerine inşa etmişti. Bu nedenle 20 Aralık'a kadar ekonomi üzerinden felaket senaryoları yazan ve 2023 seçimlerinde bu sayede avantaj kazanmayı planlayan muhalefet elindeki malzemeyi kaybetti. Erdoğan'ın hamle yeteneği ve halkın Erdoğan'a olan güveni beklemedikleri şeylerdi. Muhalefet yeni ekonomik modeli eleştirmeye devam etse de gündemi yönlendiren Erdoğan, yeni hamlelerle psikolojik üstünlüğünü pekiştirmeye kararlı.

Dolayısıyla 2023 seçimlerine giderken Erdoğan, dış politika, güvenlik, iç siyaset ve ekonomiyi birbirini etkileyen alanlar olarak belirlemedeki liderliğini sürdürecektir. CHP belediyelerine yönelttiği eleştirilerden anlaşılabilir, önümüzdeki aylarda siyasetteki tartışma konularını daha fazla belirleyen taraf olacak. Muhalefetin aday çıkaramama, programsızlık ve popülizm

 Cumhurbaşkanı Erdoğan, kabine toplantısının ardından düzenlediği basın toplantısında: "Hiçbir vatandaşımızın 'kur daha yüksek olacak' diye mevduatını Türk lirasından dövize geçirmesine ihtiyaç kalmayacak. Türk lirası mevduat geliri kur altında kalırsa aradaki fark ödenecek" açıklamasında bulundu. (Emin Sansar/AA, 20 Aralık 2021)

Muhalefet bütün oyun planını kendi projeleri üzerinden değil AK Parti'nin olası bir başarısızlığı üzerine inşa etmişti. Bu nedenle 20 Aralık'a kadar ekonomi üzerinden felaket senaryoları yazan ve 2023 seçimlerinde bu sayede avantaj kazanmayı planlayan muhalefet elindeki malzemeyi kaybetti. Erdoğan'ın hamle yeteneği ve halkın Erdoğan'a olan güveni beklemedikleri şeylerdi. Muhalefet yeni ekonomik modeli eleştirmeye devam etse de gündemi yönlendiren Erdoğan, yeni hamlelerle psikolojik üstünlüğünü sürdürmeye kararlı.

zaafalarını seçmen nezdinde daha net ortaya koyan yeni adımlar atacak. Türkiye'nin kritik meselelerini çoklu düzlemde yönetmedeki üstünlüğünü devam ettirecek.

2022'de muhalefet, hiçbir sonuç alamasa da erken seçim çağrısını terk etmeyecek gibi gözüküyor. Çünkü bu çağrı, Erdoğan karşıtlığıyla bir araya gelen muhalif parti yönetimlerinin, taban tarafından sorgulanmalarını önlüyor.

Muhalefetin erken seçim çağrısına karşın iktidar ise yeni ekonomi modelinin sonuçlarını halka göstermek isteyecektir. Asgari ücrete, emekli ve memurlara zam, tarım sektörüne daha fazla kaynak aktarımı yapan iktidar, Nisan sonrası salgının yavaşlaması ile turizmin öne çıkması, enerji masraflarının azalması, enflasyonun düşmeye başlaması, cari fazlanın süreklilik kazanması, ihracat artışı ve istihdam genişlemesi gibi pozitif gelişmelerin gerçekleşmesi için uğraşacak. Yine AK Parti'nin; Turkovac, yerli otomobil, Akkuyu nükleer reaktörünün ilk ünitesinin faaliyete geçmesi, Karadeniz'deki gazın

kullanılması ve benzeri projelerin olumlu gündemini oluşturması muhtemeldir.

Hala adayını bulamayan muhalefet, bu dönemde de muhtemel cumhurbaşkanı adaylarını konuşmayı sürdürecektir. Muhalefetin bir diğer retoriği ise yeni anayasa, güçlendirilmiş parlamenter sistem ve geçiş önerileri. Bir yandan helalleşmeyi gündeme getiren ana muhalefetin, diğer yandan da Kur'an kurslarına yönelik kullandığı "Orta Çağ zihniyeti" hakareti, siyasetin hem söylem hem de polemik düzleminde hızlanmasını, sert tartışmaları çoğaltması beklenebilir. Kılıçdaroğlu'nun son dönemdeki (TÜİK ve MEB) devlet kurumlarına baskın verme gibi aktif hamle arayışlarının çeşitlenmesi de olası.

Öte yandan Cumhuriyet ve Millet ittifaklarının, kritik seçmen gruplarına yönelik rekabeti hızlanacak gibi duruyor. Bu hedef grupların başında ise Kürtler, gençler ve muhafazakar-dindar kesim bulunuyor. Yine muhalefet içerisinde Saadet Partisi, Gelecek Partisi ve Deva Partisi gibi kenarda kalan partilerin çelişkisi derinleşecek. Bu partilerin Cumhurbaşkanı Erdoğan karşısında konumlanmaları, CHP tarafından muhafazakar-dindar seçmeni teskin etmek için kullanılsa da muhalefetin hesaplarındaki mevcut marjinal söylem ve zaman zaman dışarı taşan seküler öfke, bu çabayı etkisiz kılıyor.

2021'de Irak ve Suriye tezkerelerine CHP'nin hayır oyu vermesi çok kritik bir karardı. Bu bağlamda CHP ile HDP arasındaki yakınlaşmanın, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ndeki terör örgütüyle iltisaklılar konusu dahil olmak üzere çok yönlü olarak siyasetin gündeminde olacak. HDP'nin geleceği Anayasa Mahkemesi kararı ile şekillenecekken, muhalefetin bu partiyle ilişkisi polemik konusu olmaya devam edecek.

Uluslararası Sistem Nereye?

Mart 2020'den itibaren başlayan pandeminin dünyayı nasıl etkileyeceği tartışmasında bugün söylenecek şey, uluslararası sistemde beklenen ölçüde radikal bir değişimin gerçekleşmediğidir. Yani, henüz Birinci Dünya Savaşı sonrası şartlarına benzer bir noktada değiliz. Ancak büyük güçlerin rekabeti hızlanırken, bütün devletler güvenlik, sağlık, iklim değişikliği, çevre, tabii kaynaklar ve teknoloji konularında stratejik kapasitelerini genişletmeye çalışıyor.

ABD ve Çin arasındaki rekabet soğuk savaş formuna doğru gidiyor. 2021 başında yönetime gelen Biden, Hint- Pasifik bölgesinde Çin'i sınırlandırmak için yeni hamleler başlattı. Ancak "geri döndüğü" iddia edilen ABD, Afganistan'dan çekilme ve AUKUS kararları ile Trans-Atlantik İttifakı bileşenlerini endişelendirdi. Geçtiğimiz yılın başındaki Kongre baskını ile utanç yaşayan Washington'un yıl sonunda düzenlediği "Demokrasi zirvesi" ise hayli sönük geçti.

Dolayısıyla ne "liberal düzenin restorasyonu" ne de "ABD'nin küresel liderliği" ufukta görünüyor. Çin karşısında ABD ile yakınlaşan Hindistan rahatlıkla Rusya'dan S-400 alabiliyor. Yine farklı çıkarılara sahip Avrupalı müttefikleri bile Çin konusunda ABD'ye yeterli desteği vermiyor. Donbass krizi üzerinden NATO'nun genişlemesinin durdurulması yönünde güvenceler isteyen Rusya, Ocak'ta ABD ile masaya oturuyor. Çin ve Rusya'yı aynı anda karşısına alan ABD'nin çelişkileri çok. İklim değişikliği ve ticaret açısından Pekin ile çalışması gereken Washington, stratejik rakibini nasıl sınırlandıracağını tam olarak netleştiremiyor. Rusya ile gerilimde dahi ABD, Fransa ve Almanya farklı pozisyonlara sahip. AB'nin "stratejik özerklik" arayışı da sorunlu Türkiye ve parçalı Rusya politikaları sebebiyle etkisiz durumda.

Dış Politikada Türkiye İçin Riskler ve Fırsatlar

2022'de normalleşme politikasının Ermenistan, İsrail, Mısır ve Suudi Arabistan ayaklarında hızlanma beklenebilir. Bu gelişmelerin muhalefet tarafından eleştirilmesi söz konusu olsa da bu gündem, iktidarın lehine olacaktır.

Karadeniz ve Ukrayna'daki gerilim, Türkiye'nin diplomatik olarak etkili olmasını gerektiriyor. Erdoğan liderliğinde Türk diplomasisi, bu krizden hem ABD hem de Rusya ile dengeyi gözeten bir sonuç alabilir.

Suriye, Libya, Karabağ ve Etiyopya gibi kriz alanlarında oyun değiştirici rol oynayan Türk SİHA'larının başarısı, uluslararası gündemin üst sıralarında yer almaya devam edecek.

ABD ve AB ile yürütülen sürecin istenilen yerde olmadığı açık. Yunanistan ile görüşmeler, Atina'nın hatalı değerlendirmeleri ve agresif silahlanması ile kesintiye uğrama riski taşıyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan yönetimindeki dış politikamızın uzun süredir hedefi Türkiye'nin uluslararası konumunu yükseltmek ve küresel sistemde daha etkin aktör olmak. Sert gücün kullanılması da normalleşme politikası da aynı hedefe giden ve birbirini tamamlayan politikalar. Ayrıca Ankara, 2022'de de pro-aktif ve girişken bir diplomasi yürütecek.

Suriye dosyası (İdlib ve YPG konuları) ve Yunanistan'ın maksimalist talepleri, Kıbrıs ve Doğu Akdeniz'deki sondaj konuları da olası gerilim noktaları. ABD ve AB'nin bu olası gerilimlerdeki adaletsiz yaklaşımı ise Türkiye-Batı ilişkilerini daha da olumsuzlaştırma ihtimali taşıyor.

2023 seçimlerine doğru "Erdoğanlı Türkiye" arayışında yeni hamlelere kalkışabilecek dış çevrelerin, iç siyaseti olumsuz etkilemesi çabasına hazır olunmalı. **■**

Cumhurbaşkanı Erdoğan yönetimindeki dış politikamızın uzun süredir hedefi Türkiye'nin uluslararası konumunu yükseltmek ve küresel sistemde daha etkin aktör olmak. Sert gücün kullanılması da normalleşme politikası da aynı hedefe giden ve birbirini tamamlayan politikalar. Ayrıca Ankara, 2022'de de pro-aktif ve girişken bir diplomasi yürütecek.